केराबारी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

केराबारी गाउँपालिकाद्धारा प्रकाशित

खण्ड ०९) केराबारी, भाद्र २७ गते,२०८२ साल (संख्या ०६

भाग — २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) बमोजिम केराबारी गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मितिः २०८२/०५/१८

प्रमाणीकरण मितिः २०८२/०५/२०

प्रस्तावनाः स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट सञ्चालन गरिने स्वास्थ्य सेवालाई उपलब्ध स्रोत साधनको अधिकतम सदुपयोग गरी

सेवालाई थप व्यवस्थित जनमुखी र प्रभावकारी बनाउन, स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा जनसहभागिता परिचालन गर्न साथै जनताको मौलिक अधिकार सुनिस्चित गरी नेपालको संविधान २०७२, स्वास्थ्य नीति, २०७१ जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को उद्देश्य कार्यान्वयनमा सहयोग पु-याउन वाञ्छनीय भएकोले,

स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२(२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि यो कार्यविधि वनाई लागु गरेको छ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नामः**

१.१ यस कार्यविधिको नाम "स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२" रहनेछ ।

१.२ यस कार्यविधिको आधारमा केराबारी गाउँपालिका अन्तर्गतका अस्पताल बाहेकका सरकारी सबै स्वास्थ्य संस्थाका लागि निर्देशिका बनाई लागु गर्न सकिने छ ।

१.३ यो कार्यविधि सम्वत २०८३ श्रावण ०१ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसङ्गले अन्य अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा

२.१ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा भन्नाले जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ३ को उपदफा (४) बमोजिम आम नागरिकको स्वास्थ्य आवश्यकता पूर्तिका लागि राज्यबाट सुलभ रुपमा निःशुल्क उपलब्ध हुने प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, निदानात्मक, उपचारात्मक र पुनस्थापनात्मक सेवा सम्झनु पर्छ ।

२.२ "स्थानीय तह" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित केराबारी गाउँपालिका, केराबारी मोरङलाई सम्झनु पर्दछ ।

२.३ "स्थानीय स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले केराबारी गाउँपालिकाल भित्रका स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र र सामुदायिक स्वास्थ्य इकई तथा सहरी स्वास्थ्य केन्द्र लाई सम्झनु पर्दछ ।

२.४ "स्वास्थ्य शाखा भन्नाले केराबारी गाँउपालिका अन्तरगतको स्वास्थ्य शाखा सम्झनु पर्छ ।

२.५ "समिति" भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठित स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्दछ ।

२.६ "संरक्षक" भन्नाले गाँउपालिका अध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद-२

कार्यविधिको उद्देश्य, समितिको गठन प्रक्रिया तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

२.१ कार्यविधिको उद्देश्यः

आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई जनताको मौलिक अधिकारको रुपमा स्थापित गर्दै आफ्नो आवश्यकता अनुरुपको स्वास्थ्य सेवा आफैं व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्रोतको सदुपयोग र जन सहभागिता परिचालन गरी सुलभ रुपमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।

२.२ समितिको गठनः

१. समितिको गठन यस कार्यविधिको परिच्छेद ७ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

२. पदावधिः समितिको पदावधि गठन भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ ।

३. पद रिक्त हुने अवस्थाः निर्वाचित पदाधिकारीहरुको हकमा नियमित पदावधि समाप्त भएपछि स्वतः समितिको पदावधि समेत समाप्त हुनेछ । मृत्यु भएमा, राजिनामा दिई सो राजिनामा स्वीकृत भएमा, फौजदारी अभियोग लागेमा, लगातार तीन वटा बैठकमा बिना सूचना अनुपस्थित भएमा समेत पद रिक्त हुनेछ।

२.३ बैठक सम्बन्धी व्यवस्थाः

१. समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ । समितिका अध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछन् र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले अध्यक्षता गर्नेछन् । दुबैको अनुपस्थितिमा तोके बमोजिम वा उमेरमा सबैभन्दा जेष्ठ सदस्यले अध्यक्षता गर्नेछन्।

२. समितिको बैठक कम्तिमा महिनाको एक पटक बस्नेछ । आवश्यक परेको अवस्थामा कुनै पनि समय बैठक बोलाउन सकिनेछ ।

२.४ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः

समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क. अघिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरुको कार्यान्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्य कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन आदिमा आएका समस्याहरु समाधानका लागि पहल गर्ने, र समाधान हुन नसकेमा समस्याहरुको निराकरणको लागि सम्बन्धित तह र निकायहरुमा पठाउने ।

ख. स्वास्थ्य संस्थाबाट सञ्चालन हुने बार्षिक कार्यक्रमहरुको लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन तथा उपलब्धिको समीक्षा गर्ने । वार्षिक रुपमा सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको व्यवस्था गर्ने ।

ग. स्वास्थ्य संस्थालाई प्राप्त कार्यक्रम, योजना, सूचना र परिपत्रहरु भए तिनको समयमै जानकारी गरी गराई कार्यान्वयन गर्ने ।

घ. स्वास्थ्य शाखाले बनाएको आवधिक कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन,समीक्षा र आवधिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित तहमा पेश गर्ने ।

ङ. स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र शहरी स्वास्थ्य केन्द्र र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्रको उन्नति र विकासको सम्बन्धमा आवश्यक नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

च. स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक सम्पत्तिको संरक्षण तथा नियमित मर्मत सम्भार गर्ने गराउने ।

छ. स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित स्थानीय समुदायहरुलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चितताका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

ज. स्वास्थ्य संस्थामा भौतिक पूर्वाधार, औषधी, स्वास्थ्यकर्मी र स्वास्थ्य उपकरणहरुको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न आवश्यक समन्वयात्मक कार्यहरु गर्ने र सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता सुनिश्चितता गर्न तथ्यमा आधारित स्थानीय स्वास्थ्य योजना बनाउन पहल गर्ने ।

झ. स्थानीय सरकारको स्वास्थ्य क्षेत्रको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिको लागि आवश्यक पर्ने अन्य काम गर्ने गराउने । प्रदेश तथा संघीय

सरकारका तर्फबाट अन्य थप विशेष कार्यक्रम भएमा सोका लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।

ञ. गाउँपालिका र सो अन्तर्गतका सामाजिक तथा स्वास्थ्य शाखासंग स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसंग सम्बन्धी विषयहरुमा आवश्यक सञ्चार र समन्वय गर्ने ।

ट. स्थानीय स्वास्थ्य सुशासन सुदृढीकरण तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने

ठ. समितिको बैठकमा कम्तिमा ५१ प्रतिशत सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

परिच्छेद –३

कार्यक्षेत्र

३. **कार्यक्षेत्रः**

समितिको कार्यक्षेत्र निम्न बमोजिम हुनेछ ।

३.१. नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रबाह (Basic Health Care Package) र सेवाको न्यूनतम मापदण्ड (Minimum Service Standard) कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने ।

३.२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ उपदफा २ (झ) मा भएको गाँउपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत

उल्लेख भएका स्वास्थ्य र सरसफाईसंग सम्बन्धित (बुंदा १ देखि १२) कार्यक्रमहरुको आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

३.३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ उपदफा ४ (ख) मा उल्लेखित प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा अधिकारमा उल्लेख भए बमोजिमका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरु बुंदा १ देखि १७ आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र आवश्यक कार्यान्वयनका लागि सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गर्ने । जनचेतना अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरु लागु गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

३.४. स्वास्थ्यको बृहत् सामाजिक निर्धारक तत्वहरुको (Wider Social Determinants of Health) कारणवारे परिवर्तित जीवनशैली तथा जोखिमपूर्ण व्यवहारबाट मानिसको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरुको पहिचान गर्न र नसर्ने रोगहरुबाट बच्न रोकथामका उपायहरु बारे प्रचार प्रसारगर्ने ।

३.५. स्वास्थ्य संस्थाको भौगोलिक कार्यक्षेत्र, जनसंख्या, लक्षित जनसंख्या, जोखिम र पछाडि परेका वर्ग, गरीब र सीमान्तकृत वर्ग निर्धारण गर्न र स्वास्थ्य तथा सहयोगी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि स्थानीय तहमा सिफारिस तथा सहजीकरण गर्ने ।

३.६. सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने तथा

सेवा प्रदायक र स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सहज रुपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित बातावरण सृजना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने ।

३.७ स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिएको सेवा, सेवा प्रदायकहरुको कार्यसम्पादन र यसको उपयोगिताको नियमित समीक्षा तथा मूल्यांकन गरी पुरस्कृत समेत गर्ने ।

३.८. स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पूर्वाधार तथा सेवा प्रवाह (भवन, औषधी, औजार उपकरण, फर्निचर) को लागि स्वास्थ्य संस्थाको नियमित स्व–मूल्यांकनका आधारमा आवश्यक स्थानीय वित्तीय स्रोत साधनहरुको पहिचान तथा परिचालनमा सहयोग गर्ने र सो व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायमा आवश्यक सिफारिस, छलफल, बहस, पैरवी गर्ने ।

३.९. स्वास्थ्य सूचनाको उचित व्यवस्थापन गर्न स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्यांक, सूचना संकलन, विश्लेषण गरी सोको उपयोगमा वृद्धि ल्याउने । रेकर्डिङ्ग तथा रिपोर्टिङ्गलाई सुनिश्चित गरी यसको मासिक तथा आवधिक समीक्षा गर्ने ।

३.१०. स्वास्थ्य संस्थाको भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।

३.११. स्वास्थ्य सेवामा सुशासनलाई मध्यनजर गरी जनसहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्दै सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढिकरण गर्न सहयोग र सहजीकरण गर्ने ।

३.१२. विद्युतीय स्वास्थ्य (OnLine-Health) को अवधारणालाई स्थानीय स्तरमा विकास गरी क्रमशः लागुगर्दै जाने । सोको कार्यान्वयनका लागि गाँउपालिका र सो अन्तर्गतका सामाजिक तथा स्वास्थ्य शाखा संग आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

३.१३. आफ्नो कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी र जनमुखी बनाउन, अनुभव र सहयोग आदान प्रदान गर्न जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय स्तरमा समन्वय गर्ने ।

३.१४. आफ्नो कार्यक्षेत्रका सेवाग्राहीहरुका बीच स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक योजना तर्जुमा र सहजीकरण गर्ने र सेवाको कार्य सम्पादन र यसको उपयोगिताको नियमित समीक्षा गर्ने साथै वडा स्तरमा कार्यरत स्वास्थ्य बिमा अभिकर्ताको अनुगमन सुपरिबेक्षण तथा आवस्यक निर्देशन दिने ।

३.१५. आयुर्वेद, होमियोप्याथी, यूनानी, प्राकृतिक चिकित्सा जस्ता वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवा तथा कार्यक्रमलाई आफ्नो योजनामा समावेश गर्दै सोको कार्यान्वयन, अनुगमन र सहजीकरण गर्ने ।

३.१६. समुदायमा आधारित प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, पुनस्थापनात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाका कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्दै सोको कार्यान्वयन, अनुगमन र सहजीकरण गर्ने ।

३.१७. महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोप जस्ता आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि पूर्व तयारी तथा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने ।

३.१८. प्रेषण प्रणालीलाई क्रियाशील बनाउन आधुनिकीकरण तथा व्यवस्थित गर्ने ।

३.१९. सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायकहरुको हकहित संरक्षण तथा अधिकार सुनिश्चित गर्न सहजीकरण गर्ने ।

परिच्छेद –४

वित्तीय व्यवस्थापन

४. **वित्तीय व्यवस्थापनः**

स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिले प्रचलित आर्थिक ऐन नियमहरुको परिधिभित्र रही कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न निम्न बमोजिम वित्तीय व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको वित्तीय व्यवस्थापन नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र गाँउपालिकाको आर्थिक ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।

४.१ बजेट तर्जुमाः

बजेट तर्जुमा गर्दा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान ,गाँउपालिकाबाट प्राप्त हुने सहयोग, अन्तर्राष्ट्रिय वा राष्ट्रिय गैह्रसरकारी संस्थाबाट प्राप्त रकम तथा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको आम्दानीलाई समेत आधार बनाउनु पर्दछ ।

(क) स्वास्थ्य संस्थाको थप व्यवस्थापनका लागि समितिले आर्थिक श्रोतको खोजी गर्नेछ ।

(ख) बजेट तर्जुमा गर्दा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान, गाँउपालिकाबाट प्राप्त हुने सहयोग तथा अन्य गैर सरकारी संस्थाबाट प्राप्त हुने सहयोगलाई समेत आधार बनाउनु पर्दछ ।

४.२ खर्च तथा अभिलेखः

(क) दरवन्दी अनुसारको जनशक्तिको लागि आवश्यक तलब भत्ता औषधी तथा उपकरणको कमी नहुने गरी गाँउपालिकाबाट प्राप्त

अनुदान सुनिश्चित गरी अन्य प्रशासनीक खर्चमा बजेट बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ । दरवन्दी बाहेकका जनशक्ती आवश्यक परेमा गाँउ सभाको निर्णय र स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम केराबारी गाउँपालिकामा माग गर्न सकिने छ ।

(ख) प्रत्येक आ.व.को लागि निर्धारण गरिएको रकम समयमै गाँउपालिकामा माग गर्नु पर्दछ ।

(ग) प्राप्त रकम सम्बन्धित शीर्षकको कार्यक्रम निर्धारित समयमै सम्पन्न गरी सो को अभिलेख स्वास्थ्य संस्थामा पनि राख्नु पर्दछ ।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्वमा रहेको चल, अचल सम्पत्तीको अभिलेख अध्यावधिक गरी ठीक दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

(ङ) प्रचलित कानून बमोजिम प्रत्येक वर्ष स्वास्थ्य संस्थाको लेखा परीक्षण तथा समाजिक परीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

(च) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नै नाममा बैकं खाता खोलिने छ र उक्त खातामा जम्मा भएको रकम स्वास्थ्य संस्था प्रमुख र सम्बन्धित वडाको वडा सचिबको संयुक्त हस्ताक्षरबाट खाता संचालन हुनेछ ।

परिच्छेद ५

संरक्षक, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र दायित्व

स्वाथ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिका संरक्षक, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सदस्यहरुको काम, कर्तव्य एवं उत्तरदायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ ।

५.१ संरक्षकः

५.१.१ आफ्नो गाँउपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ गराउन प्राथमिकता क्षेत्र तोकी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन जस्ता कार्यहरुको लागि सामाजिक विकास र स्वास्थ्य शाखा लगायत स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक अभिभावकत्व ग्रहण गरी, संरक्षण र प्रोत्साहन गर्ने ।

५.१.२ गाँउपालिका क्षेत्रको स्वास्थ्य अवस्थाको तथ्यगत अवस्थाका बारेमा अद्यावधिक रहने र देखिएका समस्या र सवालहरुको सम्बोधनका लागि पहल गर्ने ।

५.२ अध्यक्षः

५.२.१ अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ गराउन प्राथमिकता क्षेत्र तोकी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने ।

५.२.२ योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउन कार्यक्रमको कार्ययोजना बनाई जिम्मेवार व्यक्ति तोक्ने र समय सीमा निर्धारण गर्ने ।

५.२.३ कार्य योजना बमोजिम पदाधिकारीहरुले कार्य सम्पादनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने । स्वास्थ्य संस्थामा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने वातावरण भए नभएको यकिन गर्ने र सो को सुनिश्चितता गर्ने ।

५.२.४ कर्मचारीहरुको कामको नियमित मूल्याकंन गरी सम्मान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने र कार्य सन्तोषजनक नभएमा सचेत गराउने ।

५.२.५ कर्मचारीहरुलाई आवश्यकता अनुसार काज, तालीम वा गोष्ठीको आयोजनाको लागि पहल गर्ने ।

५.२.६ स्वास्थ्य सेवालाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक स्रोतले भ्याएसम्म स्वास्थ्य संस्थामा दरबन्दि अनुसार कर्मचारी व्यवस्था गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।

५.२.७ समितिको वैठकमा कुनै विषयमा मत बाझिएमा निर्णायक मत दिने ।

५.२.८ समय समयमा कार्यालयको निरीक्षण गरी कार्यालयको नगदी,जिन्सीको लगत अद्यावधिक गराउने ।

५.३ उपाध्यक्षः

५.३.१ अध्यक्षले गर्ने माथिका सबै कार्यहरुको अतिरिक्त निजको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्नेछन् ।

५.४ सदस्यहरुः

५.४.१ स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सक्रिय सहभागिता जनाउने र आवश्यक सहयोग पु-याउने ।

५.४.२ स्थानीय स्रोत साधन जुटाउन, परिचालन गर्न राय, सुझाव र सहयोग पु-याउने ।

५.४.३ कुनै क्षेत्रमा थप स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको आवश्यकता भए समितिलाई जानकारी दिने ।

५.४.४ समितिले कुनै उपसमितिको संयोजक वा सदस्य तोकेमा सोही अनुसारको जिम्मेवारी बहन गर्ने ।

५.४.५ अध्यक्ष र उपाध्यक्षको अनुपस्थितिमा हुने बैठकमा अध्यक्षता गर्नु पर्ने अवस्था परेमा अध्यक्षता गर्ने ।

५.४.६ समितिले निर्णय गरे अनुसार स्वास्थ्य संस्था, कर्मचारी र स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको सुपरीवेक्षण,अनुगमन र रेखदेख गर्ने ।

५.४.७ समितिका सदस्यहरुले पालैपालो गरी मासिक समीक्षामा भाग लिने ।

५.४.८आधारभूत स्वास्थ्य शिक्षाका कार्यक्रमहरु सबै इकाईमा नियमित सञ्चालन हुने व्यवस्था गर्ने ।

५.४.९ स्वास्थ्य क्षेत्रको बहुआयामिक विकासको लागि बहुक्षेत्रीय समन्वय तथा सहकार्य गर्ने गराउने ।

परिच्छेद- ६

स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट संचालन गरिने क्रियाकलाप सम्बन्धी व्यवस्था

६.१ आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सेवाहरुलाई आधार मानी स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट संचालन गरिने स्वास्थ्य कार्यक्रमहरु तथा क्रियाकलापहरु देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

स्वास्थ्य कार्यक्रमहरु	स्वास्थ्य चौकी	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र
योजना तर्जुमा				
(क) स्वास्थ्य संस्था प्रोफाईल तयार गर्ने र नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) राष्ट्रिय कार्यनीति र निर्देशन अनुसार आफ्नो कार्यक्षेत्रको आवधिक तथा वार्षिक योजना तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) स्वीकृत भई आएका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनको	√	√	√	√

लागि मातहतका निकाय तथा व्यक्तिहरुमा काम र लक्ष्यको बाँडफाँड गर्ने ।				
(घ) कार्ययोजना र कार्य तालिका बनाउने र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।	√	√	√	√
परिवार नियोजन कार्यक्रम				
(क) कार्यक्षेत्रभित्र परिवार नियोजन सेवा दिनुपर्ने लक्षित समूहका दम्पतीहरुको लगत तयार गर्ने र अद्यावधिक गरी राख्ने ।	√	√	√	√
(ख) परिवार नियोजनको आवश्यकता, महत्व र फाईदाबारे लक्षित समूह, जनसमुदायलाई जनचेतना फैलाउने ।	√	√	√	√
(ग) परिवार नियोजनको सेवा तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।	√	√	√	√
(घ) बन्ध्याकरण शिविर माग गर्ने र सञ्चालनमा सघाउ पु-याउने ।	√	√	√	√
(ङ) परिवार नियोजनका साधनहरुको प्रयाप्त मौज्दात कायम राख्ने ।	√	√	√	√
(च) परिवार नियोजनका साधन अपनाउनेहरुको अनुगमन गरी निरन्तरता कायम गर्ने ।	√	√	√	√
सुरक्षित मातृत्व				
(क) प्रत्येक गर्भवती महिलाको विवरण राख्ने ।	√	√	√	√
(ख) गर्भवती महिलाहरुलाई कम्तिमा ४/८ पटक परीक्षण गरी सेवा र परामर्श दिने ।	√	√	√	√
(ग) स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित प्रशुती सेवा प्रदान गर्ने	√	√	√	√

। जटील अवस्थाका गर्भवती तथा प्रशुतीलाई प्रेषणको व्यवस्था मिलाउने ।(बर्थिङ सेन्टर)				
(घ) सुत्केरीपछि आमा र शिशुलाई कुनै पनि समस्या परे नपरेको जानकारी लिई आवश्यक परेकालाई घरैमा गई सेवा प्रदान गर्ने ।(PNC Home Visit)	√	√	√	√
(ङ) सुरक्षित मातृत्वको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी उपलब्ध सेवाबारे बताउने ।	√	√	√	√
(च) फिल्डमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुले महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको सहयोग लिई मातृ तथा नवशिशु मृत्युको कारणहरुको विवरण बनाई राख्ने।	√	√	√	√
खोप				
(क) खोपको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।	√	√	√	√
(ख) खोप क्लिनिक सञ्चालनको लागि लक्षित समुहको तथ्याङ्क लिई आवश्यक सामग्रीहरुको आपूर्ति गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) कोल्डचेन कायम राखी भ्याक्सिन आपूर्ति गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) खोप क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ङ) खोप दिनुपर्ने बाँकी संख्या पत्ता लगाउने र सुक्ष्मयोजना तयार गरी पुरा खोप दिने व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
पोषण				
(क) पोषणको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।	√	√	√	√

(ख) ५ वर्ष मुनिका बच्चाहरुको वृद्धि अनुगमन गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) कुपोषण भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई उपचार तथा प्रेसण गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) कडा खालको कुपोषित व्यक्तिलाई प्रेषण गरी पठाउने	√	√	√	√
(ङ) भिटामिन ए तथा आइरन कम भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई भिटामिन ए र आइरन चक्की वितरण गर्ने ।	√	√	√	√
(च) आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोगको प्रवर्धन गर्ने ।	√	√	√	√
(छ) सन्तुलित भोजनबारे सवै परिवार सम्म चेतना पु-याउन स्वास्थ्य संस्थाहरुमा नियमित छलफल गर्ने गराउने ।	√	√	√	√
झाडापखाला				
(क) झाडापखाला बारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।	√	√	√	√
(ख) ओ.आर.टि.कर्नर स्थापना गरी सँचालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) झाडापखालाबाट ग्रसित बिरामीको लेखाजोखा गरी जलवियोजनको स्थिति अनुसार उपचार तालिका अपनाई उपचार गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) झाडापखाला प्रकोपको मौसम आउनु अगाडी नै पुनर्जलीय उपचार सामाग्रीहरुको मौज्दात स्थिति अध्ययन गरी सोको खाँचो नहुने व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
श्वास–प्रश्वास				

(क) श्वास–प्रश्वास रोगको रोकथाम बारे स्वास्थ्य शिक्षादिने ।	√	√	√	√
(ख) आएका श्वास–प्रश्वास रोगीको लेखाजोखा गरी तत्कालैस्तरीय उपचार पद्धति अपनाई उपचार गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) उपचार हुन नसकेका विरामीलाई प्रेषण गरी पठाउने र पठाउँदा बाटोमा लाग्ने समयको लागि आवश्यक औषधी उपलब्ध गराउने ।	√	√	√	√
(घ) श्वास प्रश्वास रोगको उपचारका लागि आवश्यक औषधीको कमी नहुने व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
औलो				
(क) औलो रोग तथा कालाजार प्रभावित क्षेत्रमा बच्ने उपाय बारे जनचेतना जगाउने ।	√	√	√	√
(ख) औलो प्रभावित क्षेत्रमा ज्वरो आएको व्यक्ति को रक्त नमुना संकलन कार्य लाई ब्यबस्थित गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) औलो रोग शङ्का गरिएका व्यक्तिको रक्तनमूना लिने, प्रयोगशालामा जाँच गर्न पठाउनेर निर्देशिका अनुसार उपचार गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) औलो रोग नियन्त्रण तथा उपचार गर्न आवश्यक औषधी नियिमित आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाउने (माग गर्ने,वितरण गर्ने) ।	√	√	√	√
(ङ) प्रभावित क्षेत्रमा सिफारिश गरिएको औषधी छर्कने र झूल बितरण कार्य सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√

क्षयरोग नियन्त्रण				
(क) क्षयरोगको रोकथामका लागि स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) शंकास्पद रोगीहरुको खकार नमूना संकलन गरी प्रयोगशालामा पठाउने ।	√	√	√	√
(ग) प्रमाणित भएका रोगीको DOTS विधि अनुसार उपचार गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) दर्ता भएका तर उपचारमा नआउने विरामी को खोजी गरी उपचार नियमित गराउने ।	√	√	√	√
(ङ) उपचारको लागि औषधीको व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
कुष्ठरोग नियन्त्रण				
(क) कुष्ठरोगको रोकथाम, नियमित उपचार तथा पूनसस्थापना बारे जनचेतना जगाउने ।	√	√	√	√
(ख) कुष्ठरोगबाट प्रभावित ब्यक्तिहरुका लागि नियमित क्लिनिक संचालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) कुष्ठरोगको उपचार र औषधीको प्रतिक्रिया बारे परामर्श दिने ।	√	√	√	√
(घ) नियमित उपचारमा नआउनेको खोजी गरी नियमित उपचार गराउने ।	√	√	√	√
(ङ) कुष्ठरोग नियन्त्रणको लागि आवश्यक औषधी अटुट गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
(च) कुष्ठरोगको रोकथाम बारे प्रचार प्रसार गर्ने ।	√	√	√	√
एड्स यौनरोग				
(क) एच.आई.भी.एड्स यौनरोग रोकथाम सम्बन्धि	√	√	√	√

स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।				
(ख) यौनरोगको उपचार गर्ने र शंकास्पद व्यक्ति लाई परामर्श तथा आवश्यक परीक्षणकालागि रेफर गरी पठाउने ।	√	√	√	√
महामारी नियन्त्रण तथा प्राकृतिक प्रकोप				
(क) आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कुनै महामारी फैलिएमा तत्काल नियन्त्रण कार्य शुरु गरी समुदायलाई सचेत गराउनुका साथै सो बारे माथिल्लो निकाय लाई जानकारी गराउने ।	√	√	√	√
(ख) प्राकृतिक प्रकोपको अवस्थामा आर.आर.टी.संग समन्वय गरी तत्कालै प्रभावित क्षेत्रमा गई आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने ।	√	√	√	√
वातावरणीय सरसफाई				
(क) आफ्नो स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्केको फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने र वरपरको वाताबरण सरसफाई राख्ने ।	√	√	√	√
(ख) कार्यालय परिसर, सुई, मलहम–पट्टी लगायत स्वास्थ्य सेवा कक्षहरु सफा बनाई राख्ने	√	√	√	√
(ग) चर्पीको महत्व बुझाई सोको प्रयोग बढाउन समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) खानेपानी मुहान सफा राख्न जनसहभागिता जुटाउने ।	√	√	√	√
स्वास्थ्य शिक्षा				
(क) स्थानीय मेला, चाडपर्व आदिमा स्वास्थ्य प्रदर्शनी	√	√	√	√

नाटक, झाँकी आदिको प्रदर्शन गर्ने ।				
(ख) शैक्षिक सामाग्री उपलब्ध गर्ने, सम्भार गर्ने र स्थानीय सचारमाध्यमको उचित प्रयोग गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) नियमित रुपले स्वास्थ्य सम्बन्धि विविध विषयमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।	√	√	√	√
(घ) आफ्नो क्षेत्रभित्रका सवै विद्यालयहरुमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ङ) राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमबारे स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।	√	√	√	√
गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम				
(क) प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन हुने स्थान निश्चित गराउने ।	√	√	√	√
(ख) कार्यक्रम सम्बन्धी वडा स्तरीय परिचयात्मक गोष्ठीहरु सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) गाउँघर क्लिनिक व्यवस्थापन समितिको गठन तथा सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) आवश्यक पर्ने औषधी तथा सम्पूर्ण आवश्यक सामाग्रीहरुको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
(ङ) सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगायतका अन्य निर्धारित सेवाहरु प्रदान गर्ने ।	√	√	√	√
(च) सुक्ष्म योजना अनुसार गाँघर क्लिनिक सञ्चालन भएको छ वा पर्याप्त संख्यामा सेवा प्रदान गरिएको छ भन्ने कुरा यकिन गर्ने ।	√	√	√	√
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका				

क) जनसंख्या/कार्यक्षेत्रको आधारमा छनौट भएका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुका लागि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) लक्ष्य अनुसार आधारभूत तालिम का लागी सिफारीस गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) कार्यक्रमको अर्धवार्षिक समिक्षा र रिफ्रेसर तालिम सञ्चालन गर्ने वा प्रवन्ध मिलाउने ।				
(घ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुसंग नियमित भेटघाट गर्ने तथा आमा समुहको बैठकमा नियमित भाग लिने ।	√	√	√	√
(ङ) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई कण्डम, पिल्स, पुनर्जलीय झोल प्याकेट, आईरन चक्की,जिन्क,सिटामोल, भिटामिन ए, प्राथमिक उपचार, शैक्षिक सामग्री तथा अन्य सामानको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।	√	√	√	√
उपचार सेवा				
(क) नियमानुसार नियमित रुपमा बहिरङ्ग सेवा सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) उपचारको लागि आएका बिरामी जाँच गरी औषधोपचार गर्ने र आवश्यकता अनुसार प्रेषण गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) अन्तरङ्ग उपचार सेवा दिने ।	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

(ङ) रक्तचाप परीक्षण, धड्कन/नाडी चेक गर्ने,ज्वरोको नाप, श्वासप्रश्वास , बृद्धि बिकास, तौल उचाई परीक्षण सम्बन्धी सेवा दिने ।	√	√	√	√
(झ) नसर्ने रोगहरु जस्तै, मुटु सम्बन्धी, दीर्घ श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोग,मधुमेह र उच्च रक्तचापको निदान,उपचार, नियन्त्रण तथा रोकथाम सम्बन्धी क्रियाकलापहरुमा सहयोग गर्ने ।	√	√	√	√
(ञ) ज्वरो, टाउको दुखेको जीउ दुखेकोखोकी लागेको, पाँचवर्ष मुनीको बच्चा बिरामी (IMNCI), न्यून श्वासप्रश्वास छाती पोलेका पेट सम्बन्धी झाडापखाला बान्ता , दिसामा रगत (Bleeding Per Rectum), पिसाबमा रगत (Bleeding Per Vagina), उच्च रक्तचाप (Hypertension), चिनीरोग (Diabetes), मलेरीया सम्बन्धी उपचार प्रेषण र व्यवस्थापन गर्ने ।	√	√	√	
अनुगमन				
(क) लक्ष्य, प्रगती, सेवाको कभरेज, मुख्य रोग र स्वास्थ्य समस्या सम्बन्धी चार्ट ग्राफ बनाई डिस्प्ले गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) प्राप्त प्रतिवेदनलाई विश्लेषण गरी प्रत्येक कार्यक्रम तथा गतिविधिको लेखाजोखा गर्न मासिक रुपमा स्टाफ बैठक गर्ने र समीक्षाको आधारमा सम्बन्धित निकायहरुलाई फिडब्याक दिने ।	√	√	√	√
(ग) माथिल्ला निकायबाट प्राप्त फिडब्याकलाई स्टाफ बैठक राखी छलफल गर्ने र निर्देशानुसार कार्यवाही गर्ने ।	√	√	√	√

प्रशासनिक कार्य				
(क) आएको सम्पूर्ण चिठीपत्रहरु दर्ता गर्ने र विषयगत फाइल खडा गरी राख्ने ।	√	√	√	√
(ख) पठाउनु पर्ने पत्रहरु चलानी गर्ने र विषयगत फाईल खडा गरी प्रतिलिपी राख्ने।	√	√	√	√
(ग) प्राप्त पत्रहरुमा आवश्यकतानुसार कार्यवाही गर्ने ।	√	√	√	√
(घ) कर्मचारीको हाजिरी, विदा लगायत सम्पूर्ण व्यक्तिगत रेकर्ड राख्ने ।	√	√	√	√
(ङ) आगन्तुक तथा सुपरीवेक्षण पुस्तिका बनाई सुपरीवेक्षणमा आउनेको राय मन्तव्य लेखाई राख्ने ।	√	√	√	√
(च) मातहतका कर्मचारीहरुले आफ्नो कार्य विवरण अनुसार कार्य गराईरहेका छन् भन्ने कुराको यकिन गर्ने ।	√	√	√	√
(छ) सञ्चालक समिति, परिषद्हरु र इकाईहरुको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने ।	√	√	√	√
अभिलेख तथा प्रतिवेदन				
(क) व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले लागु गरेका फर्म, कार्डको प्रयोग गरी सम्पूर्ण स्वास्थ्य कार्यक्र तथा गतिविधिहरुको अभिलेख राख्र तथा निर्धारित मितिभित्र सम्बन्धि निकायमा प्रतिवेदन पठाउने ।	√	√	√	√
(ख) आवश्यक पर्ने फर्म, रजिष्टर कमसेकम ३ महिनाको लागि स्टक बाँकी हुदैमा माग गर्ने ।	√	√	√	√
अन्य				

(क) स्थानीय स्रोत परिचालन गरी स्वास्थ्य सुधारका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ख) थप भएका नयाँ कार्यक्रमहरु निर्देशिका अनुसार सञ्चालन गर्ने ।	√	√	√	√
(ग) कृषि र वातावरणको क्षेत्रमा सरोकारवाला पक्षसँग सहकार्य गरी सन्तुलित भोजनको पर्याप्तता, सफा खानेपानी, स्वच्छ वातावरण निर्माणको लागि आवश्यक कार्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन कार्यमा सहयोग गर्ने ।	√	√	√	√

७.२.स्वास्थ्य चौकी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति

क्र.स.	विवरण	पद
	गाँउपालिका अध्यक्ष	संरक्षक
१	सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी रहेको वडाको अध्यक्ष	अध्यक्ष
२	अध्यक्षले मनोनित गरेको एकजना जनप्रतिनिधि	उपाध्यक्ष
३	स्वास्थ्य चौकी रहेको क्षेत्रको विद्यालयका शिक्षिकाहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
४	स्थानीय व्यापार संघको प्रतिनिधि एकजना	सदस्य
५	समितिबाट मनोनित महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मध्येबाट एकजना	सदस्य
६	सम्बन्धित वडा कार्यालयका सचिव	सदस्य
७	संरक्षकले तोकेको महिला एक जना	सदस्य
८	किशोरीहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
९	अध्यक्षले तोकेको जेष्ठ नागरिक एक जना	सदस्य
१०	अपांगता भएका व्यक्ति एक जना	सदस्य
११	सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी प्रमुख	सदस्य सचिव

७.३ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति

क्र.स.	विवरण	पद
	गाँउपालिका अध्यक्ष	संरक्षक
१	सम्बन्धित आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रहेको वडाको अध्यक्ष	अध्यक्ष
२	अध्यक्षले मनोनित गरेको एकजना जनप्रतिनिधि	उपाध्यक्ष
३	आ स्वा से के रहेको क्षेत्रको विद्यालयका शिक्षिकाहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
५	समितिबाट मनोनित महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मध्येबाट एकजना	सदस्य
६	सम्बन्धित वडा कार्यालयका सचिव	सदस्य
७	संरक्षकले तोकेको महिला एक जना	सदस्य
८	किशोरीहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
१०	अपांगता भएका व्यक्ति एक जना	सदस्य
११	सम्बन्धित आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र प्रमुख	सदस्य सचिव

७.४ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति

क्र.स.	विवरण	पद
	गाँउपालिका अध्यक्ष	संरक्षक
१	सम्बन्धित सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेको वडाको अध्यक्ष	अध्यक्ष

२	अध्यक्षले मनोनित गरेको एकजना जनप्रतिनिधि	उपाध्यक्ष
३	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेको क्षेत्रको विद्यालयका शिक्षिकाहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
५	समितिबाट मनोनित महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मध्येबाट एकजना	सदस्य
६	सम्बन्धित वडा कार्यालयका सचिव	सदस्य
७	संरक्षकले तोकेको महिला एक जना	सदस्य
८	किशोरीहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
१०	अपांगता भएका व्यक्ति एक जना	सदस्य
११	सम्बन्धित सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई प्रमुख	सदस्य सचिव

७.५ शहरी स्वास्थ्य केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति

क्र.स.	विवरण	पद
	गाँउपालिका अध्यक्ष	संरक्षक
१	सम्बन्धित शहरी स्वास्थ्य केन्द्र रहेको वडाको अध्यक्ष	अध्यक्ष
२	अध्यक्षले मनोनित गरेको एकजना जनप्रतिनिधि	उपाध्यक्ष
३	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेको क्षेत्रको विद्यालयका शिक्षिकाहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य
५	समितिबाट मनोनित महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मध्येबाट एकजना	सदस्य
६	सम्बन्धित वडा कार्यालयका सचिव	सदस्य
७	संरक्षकले तोकेको महिला एक जना	सदस्य
८	किशोरीहरु मध्येबाट एक जना	सदस्य

१०	अपांगता भएका व्यक्ति एक जना	सदस्य
११	सम्बन्धित शहरी स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुख	सदस्य सचिव

नोटः १. समितिका पदेन सदस्यहरु संरक्षक, सम्बन्धित वडाका अध्यक्ष, शिक्षक प्रतिनिधि, वडाका सचिव र सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखको पहिलो बैठकले समितिका थप सदस्यहरुको मनोनयन गर्नेछ ।

२. बैठकमा निम्न बमोजिम क्षेत्रको अनिवार्य प्रतिनिधित्व रहने गरी सदस्यहरु आमन्त्रित गर्नुपर्नेछः क. दलित जनजातिबाट १ जना

ख. अपांग, अशक्त वा जेष्ठ नागरिकहरुमध्येबाट १ जना

३. गाँउपालिका स्तरमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने निजी, गैरसरकारी तथा दातृ संस्थाका आयोजना र कार्यक्रमका प्रतिनिधिहरुलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रितको रुपमा संलग्न गराउन सकिनेछ ।

व्यवस्थापन समितिको कार्यसम्पादन स्व-मूल्यांङ्कन फाराम

स्वास्थ्य संस्थाको नामः ..... समीक्षा गरेको मितिः

.....

(क)संस्थागत क्षमता र समितिको सशक्तिकरण

क्र.स	सुचकहरु	छ(१)	छैन(०)
१	गत ६ महिनामा समितिको बैठक नियमित भएको		
२	बैठकमा ५१ प्रतिशत वा त्यस भन्दा बढी उपस्थित हुने गरेको		
३	सदस्यहरु बैठकमा ठीक समयमा आउने गरेको		
४	समितिको मासिक बैठकको निम्ति निश्चित मिति र समय तोकेको		
५	महिला तथा पिछडिएको समुदायका प्रतिनिधिहरु बैठकमा नियमित रुपमा उपस्थित हुने गरेको		
६	महिला तथा पिछडिएको समुदायका प्रतिनिधिहरुले आफ्नो समुदायका स्वास्थ्य समस्या राखेको र उक्त समस्याहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा महत्व दिइएको		
७	बहुमत सदस्यहरुले आ-आफ्नो समुदायबाट स्वास्थ्यका सूचना बैठकमा ल्याउने र बैठकका		

	निर्णयहरु समुदायसम्म पु¥याउने गरेको		
८	निर्णयहरु बुँदागत रुपमा कार्ययोजनाको स्वरुपमा लेख्ने गरेको		
९	अघिल्लो महिनाको कार्ययोजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने गरेको		
१०	गत आर्थिक बर्षको बार्षिक प्रगति विवरण सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गरेको		
११	अघिल्लो बैठकको प्रगति समीक्षा समितिको मासिक बैठकमा नियमित रुपमा छलफल हुने गरेको		
१२	बैठकमा उठेका विषयवस्तु समाधानका लागि एक भन्दा बढी सदस्यलाई जिम्मेवारी दिने गरेको		
१३	समितिको वार्षिक कार्ययोजना बनाएको र सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गरेको		
१४	समितिका सदस्यहरुको फोटो सहितको नामावली वोर्ड स्वास्थ्य संस्थामा सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गरेको		

(ख) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन

क्र. स.	सूचकहरु	छ(१)	छैन(०)
१	स्वास्थ्य संस्था भित्र तथा बाहिर कम्पाउण्डको वातावरण सफा र व्यवस्थित राखेको		
२	स्वास्थ्य संस्था भित्र तथा बाहिर कम्पाउण्डको		

	वातावरण सफा र व्यवस्थित राखेको		
३	आवश्यकता अनुसार २ भौतिक पूर्वाधार (भवन, कोठा, प्रतिक्षालय, पानी, बिजुली, चर्पी, फर्निचर, आदि) को व्यवस्थापन गरेको		
४	स्वास्थ्य संस्थामा दरबन्दी अनुसारको कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्न समितिले पहल गरेको		
५	स्वास्थ्य संस्थालाई व्यवस्थित रुपमा संचालन गर्न आवश्यक औषधीको व्यवस्थापन गरेको		
६	स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक पर्ने औजार तथा उपकरणहरु व्यवस्थापन गरेको		
७	गाँउपालिका तथा अन्य निकायबाट स्वास्थ्य कार्यक्रमका लागि स्रोत परिचालन गरेको		
८	कार्यालय समय अनुसार (१० देखि ४ वा ५ बजेसम्म) स्वास्थ्य संस्था खोल्ने व्यवस्था गरेको		
९	समितिले स्वास्थ्य संस्थाको सहयोग गर्न सुपरीवेक्षण योजना बनाएको		
१०	समितिद्धारा योजना अनुसार स्वास्थ्य संस्थालाई सहयोग र सुपरीवेक्षण गर्ने गरेको		
११	समितिले गाउँघर तथा खोप क्लिनिकमा सहयोग गर्न सुपरीवेक्षण योजना बनाएको		
१२	समितिले गाउँघर तथा खोप क्लिनिकमा सहयोग गर्न सुपरीवेक्षण योजना अनुसार गर्ने गरेको		
१३	समितिले आफुले गरेका कामको निश्चित प्रक्रिया		

	अपनाई आफैले समीक्षा गर्न सक्षम भएको र गर्ने गरेको		
१४	समितिले कर्मचारीहरुको कामको मूल्याङ्कन गरी प्रोत्साहन गर्ने गरेको		
१५	समितिबाट महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाको कामको मूल्याङ्कन गरि प्रोत्साहन गर्ने गरेको		
१६	समितिले गाँउपालिका वा अन्य निकायसंग कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न समन्वय गर्ने गरेको ।		
१७	समितिले महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकालाई आवश्यक सहयोग गर्ने गरेको		
१८	समितिले विभिन्न क्षेत्रको सुपरीवेक्षण पश्चात देखिएका राम्रा तथा सुधार गर्नुपर्ने कुराहरुलाई समितिको मासिक बैठकमा राखी छलफल गर्ने गरेको		
१९	स्वास्थ्य संस्थाको वस्तुगत पार्शव चित्र (Health Profile) बनाएको		

(ग) स्वास्थ्य सेवाको अवस्थाः

क्र. स.	सूचकहरु	छ(१)	छैन(०)
१	प्रत्येक महिना स्वास्थ्य संस्थाको सेवाको प्रगतिको समीक्षा मासिक अनुगमन कार्य पुस्तिकाको आधारमा गरी समितिको मासिक बैठकमा राख्ने गरेको		

२	खोपको लक्ष्य अनुसार प्रगति हासिल गरेको र समुदायमा आधारित नवजात शिशु स्याहार तथा वाल रोगको एकिकृत व्यवस्थापन गरेको		
३	२२५ आइरन चक्की सेवनको लक्ष्य अनुसार प्रगति हँसिल गरेको		
४	चार पटक गर्भजाँच सेवा लक्ष्य अनुसार प्रगति हँसिल गरेको		
५	लक्ष्य अनुसार टी.टी. खोपको प्रगति हाँसिल गरेको		
६	समितिले दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउन व्यवस्था गरेको		
७	चाहना हुँदा हुदै पनि परिवार नियोजनको कुनै साधन उपभोग गर्न नसकेका दम्पत्तीहरुको पहिचान गरेको		
८	गाउँघर तथा खोप क्लिनिकहरु नियमित रुपमा संचालन हुने गरेको		
९	सेवाबाट छुटेका मानिस (महिला, दलित, जनजाती, पिछडिएका र संस्थाबाट टाढा रहेका) हरुको पहिचान गरी सेवामा उनिहरुको पहुँच बढाउन समुदाय परिचालन कार्य गर्ने गरेको		
१०	राष्ट्रिय स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुमा समितिले योजनावद्ध रुपमा सहयोग गर्ने गरेको		
११	स्वास्थ्य संस्थामा हुनुपर्ने औषधीको किसिम स्वास्थ्य संस्थाको तह अनुसार उपलब्ध गरेको		

१२	स्वास्थ्य संस्थामा हुनुपर्ने ४ वटा अत्यावश्यक औषधीहरु (पुनर्जलीय झोल, एमोक्शिसिलीन, आइरन र भिटामिन ए) भए नभएको यकिन गरेको		
१३	नागरिक वडापत्र सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गरेको		
१४	समिति र स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक कार्ययोजना बनाएको		
१५	नियमित रुपमा प्रतिवेदन गरेको		
१६	गाँउपालिकाको स्वास्थ्य आवश्यकताको पहिचान गरी वडास्तरीय स्वास्थ्य योजना बनाएको		
१७	अ.हे.व./अ.न.मी. ले समितिको बैठकमा उपस्थित भई आमा समूह, गाँउ घर क्लिनिक, स्वास्थ्य स्वयं सेविका कार्यक्रमबारे छलफल गर्ने गरेको		

आज्ञाले,
जयराम श्रेष्ठ
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत